

Posudek oponenta disertační práce

Jméno doktoranda: PharmDr. Abobakr Abasaheed

Název disertační práce: Analysis of the Use of Antibiotics in the United Arab Emirates.

Školitel: Prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc.

Oponent: doc. RNDr. Jozef Kolář, CSc.

Spojené arabské emiráty (SAE) – země skládající se ze sedmi autonomních emirátů – je rychle se rozvíjející země, která je tvořena mnohonárodnostní populací s rozdílným dosaženým vzděláním, náboženskou vírou a kulturními zvyklostmi. Předkládá veřejnosti výzvu pro strategii veřejného zdraví založenou na populačních datech. Mnoho problémů týkajících se veřejného zdraví významně přispívá k morbiditě a mortalitě v SAE. K nim můžeme zařadit i problematiku lékové, a zejména potom antibiotické politiky, se všemi jejími souvislostmi – otázkou dostupnosti antibiotik, compliance pacientů při jejich užívání, rezistence a řadu dalších.

Tak lze velmi zjednodušeně charakterizovat širší rámec předložené disertační práce PharmDr. Abobakra Abasaheeda. Jejím cílem bylo na základě farmakoepidemiologických studií vyhodnotit používání antibiotik k samoléčení, ale i jejich preskripci a způsoby dispence.

Deskriptivní část

Disertační práce je zpracována na 187 stranách textu psaného velmi dobrou angličtinou, který doplňuje dokumentace vyjádřená ve formě 23 tabulek, 2 grafů a devíti příloh (v nich je uveden například vzor použitého dotazníku, doklady související s realizováním projektu, informovaný souhlas aj.). Při jejím zpracování byly použity odkazy na 184 pramenů. Práce je strukturována klasickým způsobem, obsahuje všechny tradované kapitoly, včetně seznamu použitých zkratk, seznamu tabulek, grafů a obrázků, a abstraktů v českém a anglickém jazyce. Její součástí je příloha – seznam publikovaných vědeckých a odborných prací autora uvedených in extenso, a také dalších prezentací a vyzvaných přednášek.

a) Aktuálnost zvoleného tématu

Z prostředí SAE byla publikována řada studií, které se zaměřily na sledovanou oblast. Namátkou vybírám:

- samoléčení antibiotiky veřejností v emirátu Abú Dhabí,
- komparativní analýza antibiotik předepsaných na lékařský předpis (LP) a získaných bez LP,
- odborná praxe a percepce racionálního užívání léčiv v SAE podle metodologie WHO,
- adherence k pokynům o předepisování antibiotik na vybraných nemocničních odděleních v Dubaji,
- prevalence antimikrobiální rezistence v klinických izolátech v zemích v oblasti Perského zálivu,
- volný prodej antibiotik ve veřejných lékárnách v Abú Dhabí,
- spotřeba léčiv a užívání antibiotik v centrech primární zdravotní péče v emirátu Sharjah,
- spotřeba antibiotik a typy/vzorce adherence v emirátu Ajman,
- trendy distribuce a rezistence v komunitě spojené s patogeny v močovém traktu v emirátu Sharjah,
- lékárníková percepce praxe veřejných lékáren v SAE, přehled preskripčních zvyklostí v nemocnici v Dubaji,
- antibiotika na LP a bez LP očima studentů,

- samoléčení a zdravotní problémy vysokoškoláků – dětí imigrantů v SAE,
- faktory související se samoléčením u výše uvedené skupiny studentů.

Na některých z uvedených prací PharmDr. Abobakr Abasaed participoval jako jejich autor či spoluautor. Zde je značný jeho přínos k řešení tohoto společenského, ekonomického a medicínského problému.

Z naznačeného výčtu je zřejmé, že v prostředí SAE se jedná o velmi živou, aktuální, studovanou a diskutovanou problematiku.

b) Cíl disertační práce a jeho splnění

Autor si vytýčil několik dílčích cílů. Sérii navazujících, konkrétnějších cílů tvoří: zhodnocení chování vybrané kohorty (zaměstnanci bank) ve vztahu k užívání antibiotik, určení prevalence samoléčení antibiotiky v Abú Dhabí, a identifikování sociodemografických faktorů, které souvisejí se samoléčením antibiotiky. Stranou zájmu nezůstala analýza spektra/druhů užívaných antibiotik, charakterizování zdrojů, odkud lze získat antibiotika bez lékařského předpisu a důvodů jejich užívání. A konečně se autor disertační práce věnoval komplexní úloze lékárníka při dispenzaci antibiotik.

Na základě posouzení dosažených výsledků konstatuji splnění všech zvolených cílů.

c) Zvolené metody zpracování

Pro získání výsledků byly použity adekvátní experimentální postupy v podobě deskriptivní průřezové studie a dotazníkového šetření. Autor prokázal velmi dobré znalosti v této oblasti výzkumu. Metodická stavba a zvládnutí práce mu umožnily získat množství výsledků. Navíc část výsledků již byla publikována a prošla náročným nezávislým recenzním řízením.

d) Výsledky disertační práce a přínos nových poznatků

Původní výsledky prezentované ve zveřejněných publikacích a v disertační práci zpřesňují některé dosud známé poznatky z oblasti užívání antibiotik a faktorů, které jej determinují.

e) Přínos pro další rozvoj vědy

Výsledky disertační práce přispívají v obecné i konkrétní rovině k rozšíření a prohloubení znalostí z problematiky užívání antibiotik. Otvírají nový prostor pro další výzkumnou práci v této oblasti.

f) Připomínky a dotazy

K formální stránce nemám žádné připomínky.

K obsahové stránce nemám žádné připomínky.

Otázky do diskuse

1. Jaké jsou medicínské, ekonomické a společenské důsledky užívání antibiotik bez lékařského předpisu a proč k němu v SAE dochází?
2. Jaké jsou nejvýznamnější demografické charakteristiky, které determinují samoléčení antibiotiky?

g) Závěr

Po celkovém zvážení a posouzení formální a obsahové stránky předložené disertační práce konstatuji, že PharmDr. Abobakr Abasaed prokázal v dostatečném rozsahu a kvalitě, že je způsobilý k samostatné vědecké práci.

Doporučuji, aby příslušná komise přijala práci k obhajobě, a aby po její úspěšné obhajobě byl jmenovanému udělen akademický titul „doktor“ (Ph.D.).

V Brně 24. 01. 2015